

References:

1. Voronkova V. *Sotsyal'no-bytovaja oryentirovka uchashchysja 5–9 klassov v special'noj (korrekcyonnoj) obshheobrazovatel'noj shkole VIII vyda* : pos. dlja uchytelja / V. Voronkova, S. Kazakova. – Moskva: VLADOS, 2010. – 131 s.
2. **Polozhennja pro special'nu zagal'noosvitnju shkolu** [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93
3. Hohlina O. P. *Rozumovyj rozvytok uchniv molodshyh klasiv shkoly intensyvnoi' peda-gogichnoi' korekcii' u procesi trudovogo navchannja* : navchal'no-metodychnyj posibnyk / O.P. Hohlina. – K.: Vezha, 2005. – 144 s.
4. *Professiograma pekaria* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://profigrama.ru/profession>

Николенко Л. Н. Роль трудового воспитания в профессиональном становлении учащихся с интеллектуальными нарушениями

В статье рассматривается проблема профессионального становления учащихся в условиях системы специального образования. Отмечается, что трудовое воспитание имеет исключительное значение для решения этой проблемы, так как призвано готовить учащихся ко включению во взрослую трудовую жизнь. Доказана важность пропедевтического этапа в процессе профессионально-трудовой подготовки учащихся с интеллектуальными нарушениями. Отмечено, что особенности психики и деятельности вызывают необходимость специальной организации ручного труда и трудового воспитания учащихся с нарушениями интеллектуального развития, применения особых педагогических приемов, основанных на привлечении более сохраненной чувственной сферы. Обоснованно приоритетность практико-ориентированного подхода в выборе форм трудового воспитания детей с нарушениями интеллектуального развития. Представлена пропедевтическая программа по трудовому воспитанию по специальности пекарь, которая включает кружковые занятия по методике «работа с тестом». Отмечено, что в процессе пропедевтической работы по данной программе школьники формируют первичные представления о профессии пекаря, развивают начальные профессиональные умения, учатся соблюдать правила безопасного труда, расширяют свои возможности в выборе доступных видов профессиональной деятельности.

Ключевые слова: дети с нарушениями интеллектуального развития, профессионально-трудовое становление, практико-ориентированный подход, трудовое воспитание, пропедевтический этап в процессе профессиональной подготовки.

Nikolenko L. N. The role of labour education in professional formation of pupils with intellectual infringements

The problem of professional pupils' formation in the conditions of vocational education system has been considered in the article. It has been noticed that labour education has an exclusive value for this problem decision as urged one to prepare pupils for inclusion into adult labour life. The importance of a propaedeutic stage in the process of the professional labour pupils' preparation with intellectual infringements has been proved. It has been noticed that features of mentality and activity cause the special organisation of manual skills and labour education of pupils with infringements of intellectual development, providing special pedagogical receptions based on attracting more reserved sensual sphere. The priority of practice-oriented approach in the choice of forms of labor education of children with intellectual disabilities has been reasoned. The propaedeutic program on labour education, the baker speciality, which includes classes in the project groups with a technique «work with the test» has been provided. It has been noticed that in the course of propaedeutic work on the given program schoolchildren develop their primary concepts of the baker profession, develop initial professional abilities, learn to observe rules of safe work, expand the possibilities while choosing accessible kinds of professional work.

Key words: children with intellectual development infringements, the professional-labour formation, the practically focused approach, labour education, a propaedeutic stage in the course of vocational training.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 16.09.2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Гладуш В.А.

УДК: 376-056.36-053.6

Омельянович І.М.

**ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ-ВИПУСКНИКІВ
З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

У статті розглядається проблема соціалізації молодих людей з інтелектуальними порушеннями. Визначено, що їх успішна соціалізація головним чином залежить від якості професійно-трудового навчання в загальноосвітніх спеціальних закладах освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями та їх подальшого працевлаштування. Зазначено, що в Україні працевлаштування людей з інтелектуальними порушеннями є актуальною проблемою сьогодення. Аналіз ситуації в країні свідчить про те, що більшість підлітків-випускників загальноосвітніх спеціальних закладів освіти не знаходять роботу за тими спеціальностями, які вони отримують під час навчання; набуті вміння і навички не можуть повною мірою застосовувати в змінених, не стандартних ситуаціях; не володіють інформацією щодо роботи центрів зайнятості; вони не є конкурентно

здатними на відкритому ринку праці. Здійснено дослідження щодо працевлаштування випускників загальноосвітніх спеціальних закладів освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Виявлено основні труднощі, з якими зустрічаються випускники і фактори, що впливають на процес їх соціалізації. Зазначено, що на державних підприємствах працевлаштовується не велика кількість осіб зазначеної категорії і основна роль у вирішенні цього питання належить благодійним не державним організаціям та реабілітаційним центрам.

Ключові слова: соціалізація, працевлаштування, інтелектуальні порушення, професійно-трудоий ресурс.

Виховання та соціалізація молодих людей з інтелектуальними порушеннями є важливою проблемою будь-якого суспільства. Поняття «соціалізації» передбачає становлення людини в системі соціальних відношень як компонента цієї системи із засвоєними елементами культури, соціальних норм та цінностей.

Соціалізація особистості – це складний і тривалий процес засвоєння досвіду суспільного життя і суспільних відношень, який передбачає входження людини в соціальне середовище, оволодіння вміннями і навичками теоретичної та практичної діяльності. Також це процес включення людини до системи соціальних зв'язків та відносин, її активної взаємодії з оточенням, у результаті якої засвоюються зразки поведінки, соціальні норми та цінності, необхідні для успішної життєдіяльності у даному суспільстві.

Особистість виступає об'єктом і суб'єктом суспільного життя, бере участь в активному житті суспільства, засвоює соціально-культурний досвід і є причиною та наслідком усіх змін у суспільстві. Процес соціалізації не завершується в дитинстві, а продовжується протягом усього життя і після шкільного навчання велику роль у соціалізації людини відіграє трудовий колектив.

Працевлаштування молодих людей з інтелектуальними порушеннями є важливою проблемою багатьох країн світу, оскільки це один із головних критеріїв їх успішної соціалізації в сучасному суспільстві. Людина повинна реалізувати себе як особистість, навіть, якщо це людина-інвалід з інтелектуальними порушеннями. Адже людина з порушенням інтелектуального розвитку потребує значно більшої уваги до себе і тому опиняється в складніших умовах у сучасному не стабільному у економічному і правовому полі суспільстві [8].

Такі державні документи як Конституція України, Конвенція ООН про права дітей з інвалідністю, закони «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів» гарантують захист їх прав. В державі прийнята цільова програма «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 року.

Основним законом України, який був прийнятий на початку існування незалежної держави, із соціального захисту людей-інвалідів, в тому числі і з інтелектуальними порушеннями, був закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», який гарантував рівні права всім громадянам і можливість участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства. В цьому законі прописаний порядок освіти, професійної підготовки та працевлаштування людей з інвалідністю з врахуванням їх індивідуальних потреб щодо роботи на підприємствах. В законодавчому документі визначені органи, які здійснюють працевлаштування громадян з інтелектуальними порушеннями і несуть відповідальність за виконання законодавства.

Працевлаштування осіб здійснюється органами Міністерства праці та соціальної політики України, місцевими радами народних депутатів, суспільними організаціями інвалідів.

Сьогодні проблема працевлаштування людей з інтелектуальними порушеннями набуває особливого значення, оскільки в сучасному суспільстві, що характеризується кризами політичної та економічної системи, людям означеної категорії вкрай складно знайти роботу. Вони є однією із незахищених і малозабезпечених груп нашого суспільства, більшість із яких мають інвалідність.

В Україні нараховується біля 2,5 мільйонів людей з інвалідністю, які мають різні вади здоров'я і ця цифра протягом останніх десятиріч збільшується на 4-5 %. Серед цієї кількості інвалідів біля 600 тисяч людей з психічними вадами та з інтелектуальними порушеннями. Із числа цих людей біля 70 % складають особи працездатного віку.

Професійно-трудова ресурс – це частина населення країни, яка має фізичний розвиток та інтелектуальні (розумові) здібності, необхідні для трудової діяльності. В трудові ресурси країни входять як працюючі особи, так і потенційні не працюючі робітники. Молоді люди з інтелектуальними порушеннями, як правило, належать до потенційних ресурсів, оскільки не є в своїй більшості зайнятими у виробництві.

Для молодих людей з інтелектуальними порушеннями соціалізація в сучасному суспільстві – це, перш за все, працевлаштування, яке гарантує їм матеріальне забезпечення, достойний рівень життя, впевненість в тому, що вони не потраплять в скрутні життєві ситуації.

Професійно-трудова навчання дітей з інтелектуальними порушеннями було предметом дослідження багатьох вчених. Історичний аспект проблеми розглядали В.І. Бондар, О.І. Дячков, О.А. Мальцев, Х.С. Замський, М.Д. Ярмаченко. Основи структури трудової діяльності, особливості процесу розвитку розумових дій, специфічні закономірності психічної, практичної і соціальної підготовки учнів спеціальної (корекційної) школи до самостійної праці представлені в роботах Ю.О. Бистрової, Г.М. Дульнева, В.М. Синьова, В.С. Товстогана, К.М. Турчинської, О.П. Хохліної. Вміння орієнтуватися в завданні, планувати і контролювати свої дії під час його виконання, розвиток мислення, уявлення, просторового орієнтування, мовлення розкрито в наукових працях Г.М. Дульнева, Г.М. Мерсіянової, С.Л. Мирського, Б.І. Пинського та ін.

В.І. Бондар до критеріїв сформованості соціально-трудова адаптації учнів з інтелектуальними порушеннями відносить світогляд, морально-етичні поняття, психологічну готовність особистості, опанування трудовою діяльністю, практичну готовність учня до діяльності в певній галузі, а також соціальну зрілість особистості, набуття досвіду поведінки в колективі [2].

Професійно-трудова навчання і виховання в спеціальній школі повинне забезпечити підготовку випускника, здатного запропонувати якісні професійні послуги на відкритому ринку праці в різних сферах виробництва. Тому, як вказує Г. М. Мерсіянова професійно-трудова навчання має бути спрямоване на забезпечення у школярів певного рівня знань та практичних умінь, необхідних для подальшої трудової адаптації, залежно від інтелектуальних можливостей кожного з них. Багаторічний досвід роботи спеціальних шкіл свідчить, що випускники цих шкіл оволодівають знаннями й уміннями в межах тих професій, які вони опановують, і спроможні брати участь у трудовому процесі. Але поряд з тим існують певні труднощі в процесі їх соціально трудової адаптації, які пояснюються тим, що в умовах ринкової економіки відбувається конкуренція на ринку праці, і випускники цієї школи сьогодні не спроможні брати участь у цьому процесі.

Проблема працевлаштування підлітків-випускників з інтелектуальними порушеннями на сьогодні вивчена не достатньо повно. Загальноосвітні спеціальні школи для дітей з інтелектуальними порушеннями мають масив даних про те, куди йдуть навчатися або працювати випускники. Але не всі вони продовжують навчання в професійно-технічних ліцеях (училищах) та працевлаштовуються. Велика кількість випускників залишається вдома на утриманні інших членів сім'ї і подальша їх доля ніким не відслідковується.

В дослідженнях В.С. Товстогана представлені результати працевлаштування випускників загальноосвітніх спеціальних шкіл, які свідчать про те, що невелика їх кількість продовжує навчання в професійно-технічних ліцеях (училищах) і працевлаштовується за отриманою професією – 14 %. Лише 22 % випускників працюють за іншими спеціальностями, як правило, різноробочими (вантажниками, прибиральниками, двірниками тощо). Велика частина молодих людей з інтелектуальними порушеннями (біля 50 %) знаходиться на утриманні сім'ї і не працевлаштовується, 12 % стають безпритульними і жебраками, з 4 % втрачено зв'язок і їх доля залишається невідома [5].

Ю.О. Бистрова зазначає, що «у вирішенні проблеми професійної інтеграції в суспільство розумово відсталих осіб істотну роль може відіграти система організаційно-методичних і практичних заходів щодо професійної орієнтації учнів корекційної школи, що ставить метою не тільки надання інформації про світ професій і дає основу професійній орієнтації, але й сприяє особистісному розвитку учнів, формуванню у них здатності співвідносити свої індивідуально-психологічні особливості й

можливості з вимогами професії, що допомагає розвивати навички само презентації й упевненої поведінки, необхідні для успішної соціальної й професійної адаптації» [3, с. 321].

А.Г. Шевцов зазначає, що «для вирішення проблем соціальної адаптації, професійної реабілітації, активного залучення до суспільного життя дітей з вадами здоров'я практикуються різні форми їх навчання з урахуванням характеру захворювання. Найбільш позитивно зарекомендували себе спеціальні групи для навчання підлітків з інвалідністю у професійно-технічних навчальних закладах» [7, с. 37].

Професіональне орієнтування, як комплекс психолого-педагогічних і медичних заходів, спрямоване на оптимізацію процесу працевлаштування молоді у відповідності до їх бажань, нахилів і здатності. Процес формування професійно-трудова уміння включає в себе уміння правильно ставити мету дій у відповідності з об'єктивними умовами, які визначають реальність її досягнення; у відповідності до ситуації, мети і наявних можливостей визначають конкретні засоби і способи, в процесі дії удосконалювати, відпрацьовувати їх і досягати мети.

Ми провели власне дослідження і з'ясували, що в місті Києві велика кількість випускників продовжують навчання в професійно-технічних ліцеях, але не завжди за тими спеціальностями, які вони отримують в школі. Опитування учнів засвідчило, що майже всі учні мають достатню інформацію про професії, які існують сьогодні на відкритому ринку праці. Це свідчить про те, що профорієнтаційна робота проводиться в школах на достатньому рівні.

Ми з'ясували, що 57 % випускників не подобається професія, яку вони отримують в школі. В подальшому навчанні в професійно-технічних училищах хлопці найчастіше обирають професію автослюсаря, а дівчата – кондитера і перукаря.

Також наші дослідження дали змогу констатувати той факт, що достатньо велика кількість (біля 40 %) молодих людей з інтелектуальними порушеннями залишаються не працевлаштовані.

На державних підприємствах працює не велика кількість людей з інтелектуальними порушеннями. У забезпеченні зайнятості цих осіб велику роль відіграють громадські організації інвалідів. Саме цими організаціями здійснюються практичні кроки щодо впровадження новітніх організаційних форм та моделей професійної соціалізації.

Сьогодні найбільш типовими установами, де здійснюється професійна зайнятість людей означеної категорії є виробничі трудові майстерні при благодійних товариствах та реабілітаційних центрах (державної і не державної форм власності); майстерні при центрах денного перебування.

Прикладом такої організації трудової соціалізації осіб з інтелектуальними порушеннями є Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам із інтелектуальною недостатністю «Джерела» та центр трудової реабілітації для розумово відсталих інвалідів м. Києва „Трамплін”. Застосовуючи міжнародний досвід роботи у майстернях „Трампліну” люди з інтелектуальними порушеннями виготовляють свічки, вироби з бісеру, оздоблюють предмети побуту технікою «декупаж», вишивають тощо.

Такі організації є й в інших регіонах країни, але їх кількість не значна і вони не можуть охопити всіх людей з інтелектуальними порушеннями, які потребують працевлаштування. До того ж перебування цих людей обмежене простором лише певної організації і не дає змогу повної соціалізації. А також в межах певного реабілітаційного центру люди з інтелектуальними порушеннями знаходяться практично серед людей такої ж нозології і це ускладнює процес їх соціалізації в суспільстві.

Громадські організації та благодійні товариства постійно здійснюють пошук можливих видів трудової діяльності для цього контингенту людей на відкритому ринку праці. Однак випадки їх працевлаштування вимірюються одиницями.

Таким чином, працевлаштування осіб з інтелектуальними порушеннями є однією з проблем їх успішної соціалізації. Професійно-трудова соціалізація передбачає свідомий вибір професії та формування особистості як суб'єкта праці.

Однак, отримавши в загальноосвітньому навчальному закладі професію, випускники не є конкурентоздатними на відкритому ринку праці. Державні підприємства не достатньо забезпечують

робочими місцями людей-інвалідів з інтелектуальними порушеннями. Громадські організації та благодійні товариства намагаються вирішувати цю проблему, надаючи їм можливість працювати. Але такий підхід не сприяє успішній соціалізації людей з інтелектуальними порушеннями, оскільки вони обмежені у можливості спілкування з широким колом людей, у професійному зростанні, у матеріальному забезпеченні.

Не зважаючи на появу певних позитивних тенденцій у вітчизняній системі соціалізації осіб зазначеної категорії, питання професійно-трудової соціалізації потребує подальшого вивчення і пошуку нових шляхів його вирішення, оскільки праця є важливим засобом реабілітаційного процесу осіб із інвалідністю та інтелектуальною недостатністю, а різноманітні форми та види трудової зайнятості таких людей вважаються основним чинником їх успішної інтеграції у суспільство.

Використана література

1. **Бондар В. І.** Історія олігофренопедагогіки: [підручник] / В. І. Бондар, В. В. Золотоверх. – К.: Знання, 2007. – 375 с.
2. **Бондар В. І.** Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці: [навч. посіб] / Виталій Іванович Бондар. – К.: Наш час, 2005. – 176 с.
3. **Бистрова Ю. О.** Забезпечення наступності в процесі професійно-трудової соціалізації осіб з вадами інтелектуального розвитку / Юлія Олександрівна Бистрова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. Випуск 19. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 221-225.
4. **Синьов В. М.** Психологія розумово відсталої дитини : [підручник] / В. М. Синьов, М.П. Матвеева, О. П. Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359с.
5. **Товстоган В. С.** Професійно-трудова компетентність як необхідна передумова успішної виробничої адаптації випускників спеціальної школи [збірник наукових праць] / за ред. О.В Гаврилова, В. І. Співака. – Вип. XXIII в трьох частинах, частина 2. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2013. – 412 с.
6. **Турчинская К. М.** Профорієнтація во вспомогательной школе / Клавдия Михайловна Турчинская. – К.: Рад. шк., 1976. – 128 с.
7. **Шевцов А. Г.** Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я : монографія / Андрій Гаррійович Шевцов. – К.: Соцінформ, 2004. – 200 с.
8. www.business-territori.com / malinovich-larisa / shlyakhi-virishennya-problemi-zainyatosti-ta-pratsevlashchyvannya-osib-z-porushennyam-rozumovogo-rozvitru.

References

1. **Bondar V. I.** Istorya oligofrenopedagogiky` : [pidruchny`k] / V. I. Bondar, V. V. Zolotoverx. – K.: Znannya, 2007. – 375 s.
2. **Bondar V. I.** Problemy` korekciynogo navchannya u special`nij pedagogici: [navch. posib] / Vy`talij Ivanovy`ch Bondar. – K.: Nash chas, 2005. – 176 s.
3. **Bystrova Iu. O.** Zabezpechennia nastupnosti v protsesi profesiino-trudovoi sotsializatsii osib z vadamy intelektualnoho rozvytku / Yuliia Oleksandrivna Bystrova // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seria 19. Korektsiina pedahohika ta psykholohiia : zb. nauk. prats. Vypusk 19. – K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011. – S. 221-225.
4. **Sy`n`ov V. M.** Psy`xologiya rozumovo vidstaloyi dy`ty`ny` : [pidruchny`k] / V. M. Sy`n`ov, M.P. Matvyeyeva, O. P. Hoxlina. – K.: Znannya, 2008. – 359s.
5. **Tovstohan V. S.** Profesiino-trudova kompetentnist yak neobkhidna peredumova uspishnoi vyrobnychoi adaptatsii vypusknikyv spetsialnoi shkoly [zbirnyk naukovykh prats] / za red. O. V. Havrylova, V. I. Spivaka. – Vyp. KhKhIII v trokh chastynakh, chastyna 2. Seria: sotsialno-pedahohichna. – Kam`ianets-Podilskyi: Medobory-2006, 2013. – 412 s.
6. **Turchy`nskaya K. M.** Profory`entacy`ya vo vspomogatel`noj shkole / Klavdy`ya My`xajlovna Turchy`nskaya. – K.: Rad. shk., 1976. – 128 s.
7. **Shevczov A. G.** Suchasni problemy` osvity` i profesijnoi rehabilitaciyi lyudej z vadamy` zdorov'ya : monografiya / Andriy Garrijovy`ch Shevczov. – K.: Socinform, 2004. – 200 s.
8. www.business-territori.com / malinovich-larisa / shlyakhi-virishennya-problemi-zainyatosti-ta-pratsevlashchyvannya-osib-z-porushennyam-rozumovogo-rozvitru.

Омельянович И.Н. Особенности социализации подростков-выпускников с интеллектуальными нарушениями

В статье рассматривается проблема социализации молодых людей с интеллектуальными нарушениями. Определено, что их успешная социализация главным образом зависит от качества профессионально-трудового обучения в общеобразовательных специальных учреждениях образования для детей с интеллектуальными нарушениями и их дальнейшего трудоустройства. Отмечено, что в Украине трудоустройство людей с интеллектуальными нарушениями есть актуальной проблемой сегодняшнего дня. Анализ ситуации в стране свидетельствует о том, что большинство подростков-выпускников общеобразовательных специальных учреждений образования не находят работу по тем специальностям, которые они получают в процессе школьного обучения; приобретённые навыки они не могут в полной мере использовать в изменённых не стандартных ситуациях; не владеют информацией относительно работы центров занятости; они не

являються конкурентно спроможними на відкритому ринку праці. Здійснено дослідження стосовно трудоустрою випускників загальноосвітніх спеціальних закладів освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Виявлено труднощі, з якими зустрічаються випускники і фактори, які впливають на процес їх соціалізації. Відзначено, що на державних підприємствах трудоустроюється невелика кількість осіб даної категорії і основна роль у вирішенні цього питання належить благодійним недержавним організаціям і реабілітаційним центрам.

Ключові слова: соціалізація, трудоустрою, інтелектуальні порушення, професійно-трудова ресурс.

Omelianovich I. N. Specifics of socialization of adolescent graduates with intellectual disturbances

The article examines the problem of socialization of young people with intellectual disturbances. It is determined that their successful socialization mainly depends on the quality of vocational and labor training at secondary special education institutions for children with intellectual disturbances and their further employment. It is noted that employment of people with intellectual disturbances is today an urgent problem in Ukraine. Analysis of the situation in the country shows that most adolescents completing secondary special educational institutions cannot find a job in the specialties that they obtain during studies; cannot fully apply acquired skills in a modified, non-standard situations; do not have information on employment centers; are not competitive on the open labor market. A research of employment of graduates of secondary specialized education institutions for children with intellectual disturbances has been performed. The main challenges faced by such graduates and factors affecting the process of socialization have been established. It is shown that public enterprises do not employ a large number of this category of persons, therefore charitable non-governmental organizations and rehabilitation centers play a key role in addressing this issue.

Key words: socialization, employment, intellectual disturbances, professional and labor resource.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 28.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Супрун М.О.

УДК: 376-056.264:615.8

Потапенко О. М.

УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ЛОГОПЕДИЧНОГО САМОМАСАЖУ

У статті досліджується проблема удосконалення мовлення дітей засобами логопедичного самомасажу. Представлено самомасаж, як частину комплексної медико-психолого-педагогічної роботи, направленої на корекцію різних мовленнєвих порушень.

Зазначено позитивний вплив самомасажу для корекції мовлення дітей та його дія на організм в цілому. У статті подано основні цілі з якими застосовується логопедичний самомасаж, а також основні прийоми виконання даного масажу та області, де він виконується. Зазначено, різні показання та протипоказання до виконання самомасажу. Вказано, на які артикуляційні та лицьові м'язи, тонус тіла та об'єм виконуваних вправ, має звернути особливу увагу логопед при виконанні тих чи інших прийомів. Крім того, у статті розглянуто, яких вимог особистої гігієни та гігієни дітей, має дотримуватись логопед, при виконанні логопедичного самомасажу. Детально описано основні положення тіла, в яких має знаходитися дитина під час самомасажу. У статті подано процедуру проведення та кількість сеансів логопедичного самомасажу. Крім того, у статті подано процедуру проведення самомасажу з допомогою відповідних м'ячів для розслаблення або стимулювання м'язів дітей.

Ключові слова: логопедичний самомасаж, прийоми самомасажу, логопедична робота, протипоказання і показання до виконання самомасажу.

В сучасних умовах виникла необхідність пошуку нетрадиційних шляхів організації корекційно-освітнього процесу вже в ранньому дошкільному віці. Одним з таких напрямків є масаж і самомасаж. Як лікувальний засіб вони були відомі ще в глибоку давнину. При систематичному масажі посилюються рефлекторні зв'язки кори головного мозку з м'язами і судинами, нормалізується м'язовий тонус, відбувається стимуляція тактильних відчуттів.

Масаж виник у далекій давнині. Масаж як метод лікування застосовувався вже в третьому тисячолітті до н.е. в Китаї, потім у Японії, Індії, Греції, Римі. Записи про масаж з'являються у арабів. З глибини століть до нас дійшов і опис лікувальних методик акупунктури, акупресури, натискань на певні точки. Пам'ятники старовини, такі, як збережені алебастрові барельєфи, папіруси, на яких зображені різні масажні маніпуляції, свідчать про те, що ассірійці, перси, єгиптяни та інші народи добре знали масаж і самомасаж.